

ZA ŠE TESNEJŠE SODELOVANJE S SOSEDNIMI NARODI

Izredno zanimiva razstava šolskih knjig Furlanije-Juljske kr., Slovenije in Koroške

Veliko zanimanje v Vidmu za slovensko knjigo in didaktične metode na osemletkah - Vsi govorniki so poudarjali željo po še tesnejših kulturnih stikih s Slovenijo in Koroško - "Kultura je najboljšo sredstvo za utrjevanje bratstva med narodi," je dejal v svojem govoru videmski župan prof. Cadetto

Furlanska prestolnica Videm je ponovno pokazala, kako tenko je ugašena na potrebe po iskrenem mednarodnem sodelovanju, in kako nujno je, da je to sodelovanje čimbolj razvejano ter da seže tudi in morda predvsem na področje kulture, kjer morajo sosedni narodi najbolje pokazati, kaj zmorejo, kaj znajo in kako se lahko ravno z univerzalnim jezikom kulture premagujejo predsodki, se nadaljujejo stiki ter se gradi boljši svet v tem nekoč tako nemirnem, sedaj pa iz leta v leto vse bolj enotnem prostoru v plemenitih težnjah po trajnem miru.

Tokrat je pobuda za kvalitetno nove odnose prišla iz vrst Furlanskega gibanja za poskusne didaktične metode, orizoma njenega voditelja prof. Guerrina Zanonija, ki je v sodelovanju s pristojnimi oblastmi priredil v dvorani Ajace mednarodno razstavo beril obveznih žol. Svoja učila prikazujejo Slovenija, Koroška in Furlanija-Juljska krajina. Razstavo so odprli ob prisotnosti visokih predstavnikov oblasti kakor tudi šolskih nadzornikov ter didaktičnih ravnateljev vseh treh obmejnih dežel. Kakor smo rekli, sodi dogodek v okvir splošnih prizadevanj na tem prostoru, da bi se stiki med narodi razširili na vsa področja iz sosedskega ustvarjanja. Furlanija, in še prav posebno Videm, v teh naporih ne varčuje s silami, toliko je res, da je v kulturi izredno živahno sodelovanje ter izmenjava, ki je dosegla posebno med Slovenijo in Furlanijo na glasbenem področju izreden napredek.

Ko je videmski župan profesor Cadetto prerezal simbolični trak, so gostje odšli v razstavne prostore ter si ogledali primerke, ki so v dvorani Ajace zelo pregledno zvrščeni, potem pa so se zbrali v bližnjem salonu, kjer je več uglednih predstavnikov nacionalnih šolskih organizacij v svojih govorih poudarilo pomen tega kulturnega dogodka za zbljevanje ljudi treh sosednjih držav.

Videmski župan prof. Cadetto je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril, kako more biti kultura najboljšo sredstvo za spoznavanje meja ob tromeji in za utrjevanje bratstva med sosednimi narodi, ki navzlic različnim jezikom vendarle gojijo en sam skupni cilj, to je težnjo po miru in blaginji. Za njim so se priglasili k besedi šolski skrbnik iz Vidma prof. Fidenzi, profesor Zanon, predsednik zbora za vzgojo in kulturo skupščine SR Slovenije prof. Miloš Poljanšek in poslanec Guttenbrunner, šolski skrbnik s Koroške.

Vsi govorniki so poudarili skupno željo, da se morajo odgovorni politični krogi

sicer truditi za vse večjo menjavo blagovnih dobrin, da pa pri tem ne smejo pozabljati na duhovne vrednote, ki so tako velikega pomena pri oblikovanju značaja mladega človeka. Ob zaključku so prireditelji povabili vse prisotne na zakusko v salonu Lionello.

Razstava je bila odprta do 30. novembra ter sta bila v tem razdobju dva dneva posvečena slovenski in avstrijski knjigi. Priredili so tudi konferenco o slovenskem

učnem sistemu ter praktičen prikaz poučevanja petja in tujih jezikov s sodelovanjem otrok petega razreda osemletke. Predvajali so didaktični film ter z diapozitivnimi ilustracijami seznanili udeležence konference, kakšne so didaktične metode, ki jih uporabljajo v vseh razredih osemletke.

Na dan, ko je bil posvečen avstrijski knjigi, pa so govorili o koroških šolah, didaktičnih sredstvih in praktično prikazali pouk petja.

VIDEM, glavno mesto Furlanije, kjer so priredili razstavo šolskih knjig treh obmejnih dežel: Furlanije-Juljske krajine, Slovenije in Koroške

Po pozabljenih dolinah in vaseh Beneške Slovenije

Ob Teru navzgor, ob Nadiži navzdol

To pot smo se odločili, lahko bi rekli, skoraj za izlet. Pred nami ni bilo določenega cilja. Lep jesenski popoldan nas je kar sam silil, da smo odložili poklicne in druge vsakdanje skrbi. Zahotelo se nam je, da bi se vsaj enkrat kot izletniki predali čarom Beneške Slovenije, ali konkretnije, Terske doline. Tudi načrt popoldanskega popotovanja smo si zamislili samo bežno, nedoločno. Dejali smo si: ob Teru navzgor, do Učeje. In potem nazaj. Toda, med vožnjo, v Učeji, pa smo načrt spremenili. Toda o tem kasneje.

Tarcent je lenobno in udobno mežikal v jesenskem sončnem popoldnevu, zdel se nam je kot zadnji pozdrav Furlanske ravnine, kajti že smo bili skozenj in zavili na levo, čez kamniti most, pod katerim se je penil Ter. Divji, uporni, čudoviti Ter, ki ga bomo po njegovi soteski zdaj spremljali vse do njegovega izvira pod Muzci.

Vijugava cesta se je začela počasi vzpenjati po desnem bregu Tera in kaj kmalu je bil Tarcent za nami, mi pa smo zavozili v divjo, lepo in strmo sotesko. Cesta se je dvigala čedalje višje, Ter pa je ostajal čedalje globlje v svojem globokem koritu, ki si ga je divje in z močjo izsilil med goratim pobočjem na obeh straneh. Čutili smo, kot da je v reki še vedno prisotna volja izsiliti si pot v prostost, v svobodo, v Furlansko ravnino. In zazdel se nam je kot prisposoba našega življa tod, ki

dobro tisočletje kot Ter, kljubuje in vztraja, teče in se spreminja, kot življenje.

In ko smo tako zrl globoko v sotesko, v kateri se je kot svetli trak nekje globoko vijugal Ter, obsijan od zlatih jesenskih žarkov, smo začutili vso lepoto Terove soteske, doline, ki nas je tako spominjala na Soško dolino v malem.

Že smo mimo Njivice in tudi Ter nam je bil zdaj že čisto blizu. Peneč in ves sinji je v svojem koritu veselo podil belogrive valove v nasprotni smeri našega popotovanja. Za Njivico smo za trenutek krenili na desno, zapustili glavno cesto

in se še po kar lepem, malce ozkem asfaltu podali proti Brdu. Cesta se je strmo vzpenjala, vsa ovinkasta, nekje na sredinipoti pa je tudi zmanjalo asfalta. In začudili smo se, kako to, da niso zmogli asfaltirati še tisti dober kilometer do Brda, kamor smo bili namenjeni.

Čeprav je bil naš opravke v Brdu kratek, smo vendar lahko spet doživeli veselo presenečenje: precej hiš je bilo obnovljenih, nekaj pa so jih še obnavljali. Torej se življenje le vrača v naše vasi? Ne, to je le trdo prislužen denar naših ekonomskih emigrantov, ki iz ljubezni do rodne vasi in grude težko prigarane

novce spet vlagajo nazaj v svoje vasi, oziroma rodne domove. In to spoznanje je bilo le majhna uteha v kupi gorja in problemov naše Benečije.

Potem pa smo zapustili Brdo in krenili nazaj, na glavno cesto in dalje naprej skozi vas Ter proti izviro Tera pod Muzci.

Soteska je postala še bolj divja, še bolj osamel, zdelo se je, kot da tukaj sploh ni ljudi, kot da se je tukaj čas ustavil. In potem je nenadoma zmanjkalo tudi Tera. Zaustavili smo se. Bili smo pri njegovih izviroh.

Razdrapan, prazna korita, polna belega peska, skal, kamenja in rastlinja ob robovih. In izpod skal, kar naravnost iz tal, vsepovsod mnogo, mnogo curkov. Kipečih, belih, hladnih. Izviri Tera. Nekaj čudovitega in skoraj neverjetnega. Skoraj nisi mogel verjeti, da more voda priteči, bruhniti na dan kar tako, na lepem. Kot brez vzroka. In vendar je tako. Ti poskočni, čisti izviri so se nam kar sami ponujali, da smo zajeli vodo v dlan in se je napili. Napili čiste, sveže, hladne, prijetne studenčnice. Voda Tera. Pili smo v dolgih, krepkih požirkih divji, čisti in sinji Ter in zazdelo se nam je, da v tistem trenutku ni boljše pijače na vsem svetu.

Toda čas nas je preganjal. Spet po asfaltu naprej, proti Učeji. In potem nevesel prizor: neka enota italijanske vojske je imela vaje. S svojimi kamuflažnimi uniformami nikakor niso sodili v prelep, gorski,

(Nadaljevanje na 2. strani)

UČEJA ali BELI POTOK - Ta vasica s svojimi raztresenimi hišami na zahodnem pobočju Kanina leži tik ob državni meji med Italijo in Jugoslavijo

Slovensko gledališče v Trstu

In

Prosvetno društvo « I. Trinko »

priredita dne 6-1-1969

Dan emigranta

v gledališki dvorani teatro
« A. Ristori » v Čedadu
Program bo obsegal:

Carlo Goldoni

TAST PO SILI

(Un curioso accidente)

v izvedbi goriškega gledališča iz
Nove Gorice

Iz Nadiške doline

Jugoslovanski arheologi obiskali Čedad

Pretekli teden je direktor čedadskega muzeja sprejel skupino arheologov iz Ljubljane, ki jo je vodil dr. Peter Petru. Ogledali so si stare spomenike in s še posebej zanimanjem one iz srednjega veka. Še prav posebno pa jih je zanimal muzej, ki hrani bogate najdbe iz langobardskih časov in seveda tudi «kapitulski arhiv», v katerem se nahajajo rokopisni zakladi.

Ob zaključku svojega obiska so gostje izrazili željo, da bi navezali še tesnejše stike s Čedadom in da bi sedaj lokalni zgodovinarji vrnili obisk. Predlog so prisotni z navdušenjem sprejeli in zato upamo, da ni daleč dan, da se bo sodelovanje tudi na tej ravni še bolj poglobilo in utrnilo.

Koledar za plačevanje davkov

Čedadski davkarja je že določila koledar za plačevanje davkov v mesecu decembru in sicer dne 6. decembra od 9. do 11. ure v Suidu in od 14. do 16. ure v Malini (občina Ahten); dne 10. decembra od 14. do 16. ure v Ahtnu in v Fojdi; dne 16. decembra od 9. do 12. ure in od 14. do 16. ure v Tavorjani; dne 17. decembra od 9. do 12. ure v Prapotnem in od 14. do 16. ure v Starem mlinu (Idrijska dolina).

Srednje

Redna avtobusna proga do Oblice

Enajsti november je bil za hribovske vasi občine Srednje velik dan, ne samo zato, ker so praznovali svetega Martina, ampak ker je tega dne pripeljal avtobus prvič prav do Oblice. Ob tej priliki so priredili tudi malo slavnje, katerega so se udeležili deželni odbornik za transport Varisco, deželni svetovalec Romano, nekateri župani Nadiških dolin, dr. Capaccioli od odbornišva za transport, več funkcionarjev za civilno motorizacijo in nekateri pokrajinski svetovalci.

Prihod avtobusa je pričakovala vsa vas z velikim navdušenjem, saj bo ta redna avtobusna proga mnogo pripomogla k razvoju turizma v teh krajih, kar je pa še najbolj važno je pa to, da bo služila mnogim delavcem in študentom, ki hodijo iz teh vasi na delo oziroma v šolo v Čedad ali v druge kraje.

Podbonesec

Smrtna prometna nesreča

Vso Nadiško dolino je zelo pretresla žalostna vest o prometni nesreči, ki je terjala življenje 37-letnega Edvarda Paolinija iz Krasa. Nesreča se je dogodila dne 15. no-

vembra okoli 18 ure na nekem ostrem ovinku pri Podbonescu. Vzroki nesreče niso znani, a po vsej verjetnosti Paolini ni utegnil napraviti ovinka in se z avtomobilom zaletel v skalo ki ga je stlačila.

Rajni Paolini je bil zelo poznan po vsej dolini in zelo priljubljen med svojimi vaščani, ki ga bodo ohranili v trajnem spominu. Zapušča ženo in dva otroka.

Deželni prispevek za ceste

V teh dneh je naš župan prejel sporočilo, da je dežela dodelila podboneški občini osem milijonov lir za ureditev cest v vaseh Tarčet, Ščigla, Laze in Landar, ki so bile hudo poškodovane zaradi slabega vremena.

Sv. Peter Slovenov

Nenadna smrt

Kar ne moremo verjeti, da je vedno nasmejana in prijazna 27-letna Leopoldina Raccaro iz Klelnja za vedno odšla od nas. Bila je tajnica na špeterskem učiteljski in zato je bila poznana daleč naokoli vsem študentom. Nenadoma ji je postalo slabo in ko so jo pre-

Iz Terske doline

Javni telefon tudi v Sedliščih

Končno imajo javni telefon sedaj tudi v Sedliščih. Ta vas ga namreč ni imela, ker je predviden en javni telefon vsake štiri kilometre in vas mora šteti najmanj 200 prebivalcev. Za napeljavo telefona v Sedlišče je bilo potrebno vložiti posebno prošnjo, da ga je dobila z izjemo z ozirom na svojo oddaljenost od drugih vasi in svojo lego. Stroški za napeljavo so znašali okoli 700 tisoč lir.

Jamarji raziskujejo podzemlje Bernadije

Beneška Slovenija skriva v sebi vse polno čudes, ki jih do danes človeško oko še ni moglo odkriti. Poleg številnih že znanih podzemeljskih jam domnevajo, da mora biti nekaj izrednega v notranjosti Bernadije, kar sedaj raziskuje furlanski speleološki krožek. Lansko leto so namreč tu odkrili «Medvedovo jamo», ki se nahaja na severnem pobočju gore 250 metrov visoko, kak kilometer od Torlana. Vhod v to jamo je zapirala velikanska skala, težka več kot eno tono. Sedaj, ko so natančno raziskali, so ugotovili, da vodi iz jame rov še naprej v druge jame saj je po verjetnosti vsa Bernadija votla.

Ljudje pričakujejo od vsega tega kakšnih koristi, oziroma, da bi postale te jame atrakcija in bi si tako mogel turizem zares utreti

peljali v čedadsko bolnico ni bilo nobene pomoči več zanjo. Obdukcija je pokazala, da je Raccarjeva umrla zato, ker se ji je utrgala aorta.

Njenega pogreba se je udeležilo izredno dosti ljudi, posebno mladine, ki so zasuli njen prerani grob s številnimi vencami in šopki svežega cvetja.

Nenadoma je preminil tudi 46 letni Gino Pittioni iz Dolenjega Brnasa. Čeravno so ga takoj prepeljali v bolnico, tudi zanj ni bilo nobene pomoči, ker ga je zadela srčna paraliza.

Razširili se dom onemoglih

Dom onemoglih (casa di riposo) v Špetru, ki se imenuje po svojem ustanovitelju Sirchu in je bil zgrajen še leta 1934, so sedaj razširili in moderno preuredili. To delo so izvedli z deželnim prispevkom, ki je znašal 4 milijone in pol lir.

Kosilnica mu je odrezala prst

Pretekli teden so morali peljati v čedadsko bolnico 36-letnega Elia Venturinija iz Ažle, ker mu je kosilnica odrezala kazalec leve roke.

V bolnico je morala tudi 80-letna Cecilija Missana iz Ažle, ker je padla in si zlomila več reber. Ozdravila bo v dveh mesecih.

Iz Idrijske doline

Pogozdovanje goličav

V naši dolini jako lepo uspevajo gozdovi in so daleč naokoli znani tudi po divjačini, ki se je v njih zaredila. Pa ne samo to, gozdovi prinašajo velikih koristi, če jih umno izsekavajo. Zadnja leta, na žalost, ni nihče sadil novega drevoja, čeravno je bilo dosti posekanega. Sedaj je namenila dežela precej velike vsote za pogozdovanje čedadске okolice in zato bi bilo prav, da bi domačini izkoristili to ugodno priliko in pogozdili vse goličave. Res je, da raste les počasi, a treba je misliti na bodoče rodove in jim pripraviti lažjo življenjsko pot.

Zopet divji prašiči

Ljudje so mislili, da letos ne bo več na spregled divjih prašičev, vendar so jih pretekli teden videli na Planjavi zopet celo tolpo, ki je štela menda več kot deset glav. Sedaj sicer ni na njivah dosti pridelkov, a privabil jih je kostanj, katerega je vse poln v gozdovih okoli Stare gore.

Tavorjana

Deželni prispevki za javna dela

Morda bodo v Drejanu kmalu dobili kanalizacijo. Prav v teh dneh je prišlo na občino sporočilo, da je «Cassa depositi e prestiti» dala dva milijona lir posojila, dežela pa 5 milijonov in pol, kar bo zadostovalo za celotno izvedbo tega potrebnega javnega dela. Občina je dobila posojilo tudi za asfaltiranje ceste, ki veže Ronke s Toljanom, kar bo stalo okoli 10 milijonov lir.

Iz Rezjanske doline

Slabe ceste zaradi dežja

Pretekli teden, ko je močno snežilo in potem tudi dlje časa deževalo, so postale ceste po vsej dolini izredno slabe.

Cesta, ki vodi v Stolbico, je v tem trenutku, ko poročamo, še nevozna. Tudi avtobus, ki vozi iz Vidma, ni mogel pripeljati v Stolbico in se ljudje niso mogli za nekaj časa ganiti iz vasi in so bili takorekoč odrezani od ostalega sveta. To cesto bi morali asfaltirati, saj so dela že dali v zakup, a z deli še niso pričeli in kakor izgleda, bo sedaj treba čakati pomladi. Župan je o kritičnem stanju te vasi že informiral prefekturo in sedaj pričakujejo, da jim bo nakazana kakšna izredna podpora. Sedaj ne čakajo ljudje drugega kot da jim vsaj za silo odpro ceste.

Na pokrajinski cesti, ki vodi od razpotja na mostu čez Rezijo, se je malo pred električno centralo podrl podporni obcestni zid in zato je bila tudi tukaj cesta zasuta in neprevozna; promet so morali usmeriti v Ravenco.

Tud vihar, ki je divjal po vsej Rezijanski dolini, je povzročil precej škode, posebno v Liščecah, kjer je odneslo med drugim streho dvem hlevom, v katerih je bila živina in seno. Hleva sta bila last Riharda in Antona Bobaza. Precej poškodovana je bila tudi hiša 70-letnega Antona Buttola. Na srečo ni bilo človeških žrtev.

Gradnja ceste v Korita

Pred nedavnim so pričeli z gradnjo nove poljske ceste, ki bo povezovala vas Korita s planinskimi pašniki Jama, Kot, Kanin, Klin in Beso. Delo bo zgrajeno s prispevki deželnega priselništva za kmetijstvo in gozdarstvo in bo stalo 65 milijonov lir. Ta cesta pa ne bo velikega pomena samo za prebivalce Korit in Osojan, ampak bo mnogo pripomogla tudi k razvoju turizma, ki si tudi v teh zakotnih vaseh Rezijanske doline utira pot.

Cepljenje goveje živine proti slinavki

Zupanstvo občine Rezija obvešča vse živinorejce, da je obvezno cepljenje vse goveje živine stare

(Nadaljevanje s prve strani)

Furlanija, Slovenija in Koroška

nedolžen okvir pokrajine. Toda bili so surova stvarnost. Stvarnost, da je meja blizu.

Potem smo se nenadoma začeli spuščati. Prešli smo razvodnico med Terom in Učjo, ki je svoje valove namenila Soči. Šlo je naglo navzdol. Spet po ovinkasti, strmi cesti, na desni pa je bilo globoko spodaj samo slutiti Učjo, katere izvir pa je že v Reziji. Končno smo bili na cilju. Učjeja.

Vas, stisnjena na strmali pobočju in hiše kot lastavičja gnezda pripete ob strme senože. Tudi za ceste je bilo skoraj premalo prostora. In potem smo zagledali ženske z drvmi in senom na hrbtu, kako so se stopale po strminah nizdol. In čutili smo se in občudovali vztrajnost teh ljudi, ki so kljubovali in še kljubujejo tudi vsej surovosti narave in pokrajine. In v Učjeji smo se odločili, da bomo nadaljevali pot do obmejnega bloka. Do bloka mednarodne kategorije, ki so ga poleti svečano odprli. Do tistega bloka, o katerem pa smo že slišali vrsto pripomb in pritožb. Vojska ima namreč tukaj pogosto manevre in vaje. In takrat zapre, razumljivo, cesto za ves promet. Turizem, obmejni promet in izletniki pa tega seveda nočejo razumeti, niti upoštevati.

nač tri mesece. Cepil bo konsorcijski živinozdravnik dr. Francesco Baici do 31. decembra t.l. Stroški za cepljenje posameznega goveda znašajo 200 lir, ki jih bo moral plačati živinorejec sam.

Od 1. oktobra dalje ne more nihče pripeljati živine stare več kot tri mesece na teritorij občine Rezije, če ni bila cepljena najmanj pred 15 dnevi in ne prej kot pred 4 meseci, izvemši živina, ki je namenjena za zakol.

Iz Kanalske doline

Deželni odbornik Varisco obiskal Trbiž

Na povabilo trbiškega župana je pretekli teden obiskal naše mesto deželni odbornik za transport Varisco. Z županom sta se razgovarjala o najnujnejših problemih trbiškega področja, Kanalske doline in železnega kanala. Župan je dal največ poudarka cesti med Dunjo in Kokovem, ki jo bo treba najprej urediti. Župan je nato spremljal deželnega odbornika v Rajbel, kjer so se srečali z nekaterimi domačini, ki so jima obrazložili življenje tega rudarskega centra in njihove probleme. Ob zaključku pa si je deželni odbornik ogledal še mejni prehod v Kokovem, v Ratečah in onega na Predilu.

Iz Krnatske doline

V Nemah odlikovali krvodajalce

V Nemah so na sestanku krvodajalcev «San Giorgio» (Sv. Jurij), ki šteje več kot 160 članov, nagradili najbolj zaslužne, med katerimi so: Giovanni Scagnetti, Ezio Schiffo, Mario Casarsa, Paolo Cogolo, Giovanni Marchesan, Lucio Nardoni, Antonio Altobelli, Sergio Bolzico, Giuseppe Bianchi, Duilio Bertossi, Vittorio Giarduz, Alfiero Garofolo, Teresa Sabotto in Otello Zuccolo.

Ob tej priliki so govorili tudi deželni odbornik za zdravstvo Devetag, deželni tajnik rag. Pezzoli in dr. Nardini, ki je podelil viteški križ republike predsedniku sekcije Aulu Basaldelli.

Izpod Kolovrata

Uredili bodo obmejni blok v Solarjih

Z veseljem opažamo, da mali obmejni promet med našimi kraji in sosednjo Slovenijo iz dneva v dan narašča. In to ne samo skozi obmejni prehod prve kategorije v Stupci, marveč tudi skozi druge bloke, katerih se lahko poslužujejo domačini, ki imajo propustnico (lasciapassare). Zaradi tako velikega prometa so postale nekaterere ceste slabe in tudi pretresne in tudi kontrolne stanice ne odgovarjajo več namenu. Da se vse to uredi je videmska pokrajinska uprava že sklenila, da bo do-

delila 25 milijonov lir. Najprvo bodo uredili obmejni prehod v Solarjih, ki je najbolj potreben, da se ga izboljša in preuredi.

Nesreča ne počiva

«Nesreča res nikoli ne počiva», tako nam je dejala 90-letna Tereza Trinko iz Topolovega. V domači hiši je tako nesrečno padla, da si je zlomila levo roko in so jo zato morali odpeljati na zdravljenje v čedadsko bolnico.

Isti rek velja tudi za 72-letnega Jožefa Filipiča iz Grmeke, ki je padel s senika in dobil izredno hude poškodbe. V bolnici so ga sprejeli s pridržano prognozo.

Ob 50- letnici smrti Ivana Cankarja

HIŠA ŠT. 1 NA KLANCU SIROMAKOV

godbo, vendar je prišlo do prepisa šele čez pet let. Vseeno pa je Jožef Cankar že takoj, tega leta, pripeljal v očetovo kajžo svojo družino, da sta živeli poslej v obeh izbah kože pomešani obe generaciji.

Kot poprej po najetih stanovanjih je tudi zdaj Neža Cankarjeva, prav tako na klancu, skoraj vsako leto povila otroka. Tako so se na klancu rodili 15. februarja 1873. France, 5. novembra 1874. Karolina in nato kot osmi otrok 10. maja 1876. Janez (v krstno knjigo so ga vpisali pod nemškim imenom Johann) in za njim 14. oktobra 1877. Karel.

Usoda hiše na klancu pa je še nadalje neusmiljeno pletla naprej svoj vatek. Vrhniški nemškutar in trogovec Carl Mayer je namreč ponudil Cankarjevemu očetu v najem podružnico svoje trgovine na Vasi. Cankarjev oče je ponudbo sprejel. Vendar trgovina nikakor ni šla dobro izpod rok Jožefu Cankarju in 1. junija 1877. je moral podpisati trgovcu zadolžnico na pet sto goldinarjev po šest odstotkov, s katero si je Carl Mayer pred sodiščem, takoj izstavil zastavno pravico na hišo. 31. oktobra istega leta je moral Jožef Cankar podpisati še drugo zadolžnico za 284 goldinarjev z enakimi obrestmi in isto varščino. Pol leta kasneje si je izposodil Jožef Cankar še dve sto goldinarjev na pet odstotne obresti od tašče Marije Pivkove in še njo potegnili v nesrečo.

Septembra 1878. je Jožefu Cankarju že grozil rubež za njegovo hišo. Sodni postopek se je vlekel tja do maja 1879., toda pred izvršbo je posegla vmes usoda: hiša je, kot smo že omenili, 27. julija 1878, pogorela do tal.

Vendar pa Carl Mayer vseeno ni odnehal. Iz bajte je hotel dobiti vsaj tisto, kar se je dobilo dalo. Sredi zime, ki je sledila, je izposloval pri sodišču zastavni popis, po katerem bi prišlo do dražbe pogorišča. Tedaj se je ponudil kupec, na katerega sta pristala oba upnika, in dražbo prehitel. Pred notarjem Mullemeyem so sklenili 10. marca 1880, pogodbo, s katero je gostja z Verda Marija Polanšek kupila za 219 goldinarjev svet in ožgane ostanke Cankarjeve hiše in njihov laz v Košacih. V novo pozidani hiši je pričel v začetku 1884. France Polanšek prav tako s krojaško obrtjo.

Hiša, ki jo dandanes obiskujemo

na Vrhnikih kot Cankarjevo rojstno hišo, torej ni tista, v kateri se je bil Cankar rodil, vendar pa stoji na istem mestu in je danes spremenjena v muzej, oziroma postala je naš narodni, zaščiteni spomenik.

Ko sem se vzpenjal po « klancu siromakov », sem torej lahko že takoj, na hiši št. 1. prebral, v spominsko ploščo vklesane besede: « V borni koči, ki je stala na temelju te hiše, se je krojaču Jožefu Cankarju in Neži, roj. Pivk dne 10.

kakršne je Cankarjev oče v resnici tudi bil. Iz « delavnice », če lahko tako rečemo tej največji sobi, sem pokukal še na hodnik - verando, pod katerim je bila krpa dvorišča ali vrta, če tistemu tesnemu koščku zemlje med vrhniškimi hišami na klancu lahko rečeno tako. Potem sem še pokukal v majhno kamrico, kjer je pod vitrino ležala spominska knjiga, namenjena obiskovalcem.

Potem sem iz veže stopil še v

VRHNIKA - Rojstna hiša Ivana Cankarja na «Klancu siromakov»

maja 1876. rodil kot osmi od dvanajstero otrok

IVAN CANKAR
slovenski pisatelj.

Vrata v hišo so bila zaprta, oziroma zaklenjena. Kako priti noter? Pa sem stopil do hiše Na klancu št. 6. in prijazna gospodinja mi je takoj dejala, da ima ključ in da mi bo takoj odprla. Ko sva prečkala « klanec siromakov » mi je še povedala, da samo nadomešča oskrbnike Cankarjeve hiše.

Zaškripala so vrata in že sem stal v tipični kmečki, očrneli veži, ki je hkrati služila tudi za kuhinjo. Številni kuhinjski leseni predmeti iz obdobja Cankarjevega življenja, oziroma mladosti, so obiskovalcu le vzbudili občutek tretje četrtine minulega stoletja, ko je tod še živel mali Cankar. Potem sva iz veže stopila v večjo sobo, spreminjeno v krojaško delavnico. Gumbi na mizi, starinske škarje, še bolj starinski likalnik, in vzorci krojev na steni, pa meter, velika miza za krojenje in podobno, vse je nudilo očem videz trškega, malce še kmečkega krojača, obrtnika in človeka, ki je nihal med proletarcem in kmečkim revežem,

Slovar slovenskega jezika

Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter Državna založba Slovenije napovedujeta za prihodnjo pomlad izid prve knjige obsežnega « Slovarja slovenskega knjižnega jezika ».

Ta slovar bo po dobrih sedemdesetih letih po takratnem Pleteršnikovem slovarju prvo tovrstno delo, ki bo v celoti podalo celoten besedni zaklad slovenskega jezika. Kako obsežno je ta slovar zasnovan, nam povedo naslednji podatki: Slovar je nastal iz skoraj treh milijonov izpiskov, ki jih je Inštitut za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti zbiral nad 20 let. V celoti bo slovar obsegal pet zaijetnih knjig po okoli 800 strani leksikonskega formata. V približno 110.000 geslih in podgeslih bo zajeto celotno besedišče slovenskega sodobnega knjižnega jezika, in sicer za obdobje od leta 1900 do danes.

V novem slovarju bo podano vse jezikovno bogastvo, ki ga premore

malo manjšo sobo na levi, kateri bi lahko rekli miniaturni spominski muzejček, v katerem najdemo izdaje prvih Cankarjevih del in podobno. Tu lahko tudi kupiš brošuro o Cankarju in razglednice.

V prostorni kmečki peči je bilo toplo. Videti je, da za hišo skrbijo in tako je tudi prav. Žal pa je hiša na Vrhnikih nekako od rok. Na glavni cesti, « cesarski cesti », ki teče skozi Vrhniko, žal ni še nikjer opozorila za Cankarjevo hišo. Pa bi bilo zelo potrebno. Koliko avtomobilov gre vsak dan skozi Vrhniko, posebej še s tujimi registracijami kjer Cankarja poznajo dobro kakor mi.

Ko sem stopal navzdol po « klancu siromakov » in mi je nasproti sijalo mogočno, opoldansko poznojesensko sonce, sem se spomnil Župančičevih verzov, ki jih je bil zapisal prijatelju Ivanu ob tridesetletnici smrti 12. XII. 1948. leta:

Odtod,
od klanca siromakov
nastopil svojo trnovo si pot,
izmučen ves pokonci si korakal
in si berača učil: «Bodi gospod!»

Ti verzi, zapisani pred dvajsetimi leti, nikakor niso zastareli, zastareli zdaj, ob petdeseti obletnici smrti Ivana Cankarja.

Ob stoletnici tabora v Šempasu

Prebujenje nacionalne zavesti

(3)

Za taborjev dnevni red se odobriste prvi dve točki. Po nasvetu gosp. Matija Doljaka se izroči točka: « Vsi Slovenci naj se zedinijo v eno celoto » odboru, da jo pretesa in sklene, ali se ima taboru predlagati ali ne. Ob enem pritrdi zbrani, da sme odbor postaviti na dnevni red tudi kaj družnega posebnega, in da naj skliče tabor na Šempaskem polju, kadar se mu bo primerno zdelo, in s tim konča posvetovanje.

Dne 14. septembra t. l. se ustanovi odbor v Goriški čitalnici, potrdi dr. Lavriča za predsednika in izroči tajništvo E. Klavžarju. — Na to se začne posvetovanje. Zarad točke o zedinjenji Slovencev oglasi se gosp. M. Doljak in nasvetuje, naj se je ne stavi na dnevni red. Po njegovem mnenju morali bi vsi ljudje kakoršnega si bodi naroda v bratovski zvezi med seboj živeti; s tim pa, da se hočemo od drugih narodov ločiti in sami svoji biti dokazujemo, da nam ni za to mar, tinveč mora vsakdo soditi, da smo mi vsem drugim nasprotni, ter da jih imamo za neprijatelje. Zado-stovati bi nam moralo, da se nam naše narodne pravice ne kratijo, ampak v enaki meri pripusté, kakor vsem drugim narodom, s katerimi živimo v eni državi.

Gosp. Ivan Licen, dr. Tonkli in dr. Lavrič odmetajo s tehtnimi razlogi Doljakov nasvet. Vsak dokazuje po svoje, da ne moremo razviti se in še celó v miru živeti z drugimi; če se pa ločimo od njih in zedinimo med seboj, bi to

koristilo nam in Avstriji, — nobenemu pa škodovalo.

Pri glasovanji sprejme se ta točka z vsemi glasovi proti nemu.

K točki zastran učnega jezika v naših šolah pristavi se po nasvetu Dr. Tonklja: « V Ljubljani naj se ustanovi visoka pravna šola ». Ker v Zagrebu se razlagajo le ogrske postave.

Da se bode zamoglo po vsih uradnih na slovenskem uradovati brez odloga po slovenski, zahvali se Licenov nasvet: « V ta namen naj se podelevajo javne službe le domačinom, katerih je veliko število tudi zvonaj slovenskih krajev.

Klavžar predlaga dalje še ti točki: « Tabor želi, naj se uraduje v škofijskih in sploh v cerkvenih uradih po slovenski » — in « Naj se napravijo nekatere glavne šole na slovenskem Goriškem, katerim se ima pridružiti naj potrebniši poduk v kmetijstvu ». Odbor odobri vse to in potrdi besedo « želiti », prevdarja, da se ne more § 19 državno osnovnih postav obračati na te točki.

Pri tej priliki je sprožil gosp. M. Doljak predlog, naj se taboru predstavi tudi ta - le točka: « Da se obravnave po vsih uradih kolikor mogoče skrajšajo in da se napravijo v ta namen primerne postave ». Dasitudi so vsi nazoči pripoznali važnost tega predloga, — ostane vendar v manjšini, ker se je nadjati, da bodo uradnje po novi organizaciji hitreje delale.

Za tabor se odloči dan 18. oktobra ob 2 urah popoldne. V. poseben ali ožji odbor, ki ima do tistega dne vse potrebno pripraviti, izvolijo se: Dr. Lavrič, Doljak, Klavžar, Kerševani in Kumar Klavžarji se je še posebej naročilo, naj pismeno vabi v odborovem imenu župane in sploh domoljube, da pobirajo prostovoljna darila za potrebne stroške. Nazoči pa izrečejo, da bo celi odbor solidarno dobro stal za vse stroške, ki se ne bi založili s prostovoljnimi doneski.

Ožji odbor se snide 4. okt. v Šempasu, odobri poziv, kterege je sestavil Dr. Lavrič, in odloči vse priprave za tabor. Gosp. Kumar župan Šempaski prevzame skrb za odr, slavaloka in kar bi še trebalo na taborišči, Klavžar pa za vse drugo.

Da bi se prošnja za politiško devoljenje ne rešila tako, kakor koroškim Slovincem, podala se je c. k. okr. glavarstvu še le ta dan po razhodu deželnega zbora, to je 3. okt. t. l. — Privoljenje došlo je 8. oktobra in se glasi tako-le: « St. 770 C. k. okr. Glavarstvo devoljuje tabor na podlagi postave o ljudskih shodih 15. novemb. 1867 in opominja odbor, da je odgovoren za dobr red po §. 11. rečene postave.

V Gorici dne 7. oktob. 1868.

C. k. okr. glavar in namestn svetovalec
Pino s. r.

Vsled tega dovoljenja se je razposlal ta poziv:

« Tabor, narodne tabore napravite po celi Sloveniji in glasno povejte svetu, ki še zdaj noče vervati, da je vam zares in živo mar za narodnost našo in narodne pravice. Izrecite pod milim nebom, da hočete ostati Slovenci, in da hočete narodno napredovati v vsem, kar je dobro in lepo!

To nam priporočajo dan za dnevom naši časopisi in rodoljubi.

Ker so naši bratje štajarski Slovenci že dva tabora imeli, in se jih je v Ljutomeru 7000 in v Zavrču 15.000 zbralo, sklenili so nekteri Slovenci goriške grofije, sklicati tudi Vas v slovenski tabor na Goriškem. V ta namen je 7. septembra t. l. lepa množica županov in podžupanov zvolila v Gorici odbor 25 domoljubov, da napravijo tabor v Šempasu pri Špacapanu. — 14. septembra pa je ta odbor odločil, da ima tabor biti 18. oktobra t. l., ter začeti ob 2 urah popoldan.

(konec)

za naše mlade bralce

Prisklednik

(Kavkaška pravljica)

Živel je mož, ki je bil len kot klada in neumen kot noč. Ničesar ni imel, ne hiše ne zemlje, delo pa mu je smrdelo. Tu si je izposodil kaj za pod zob, tam za požirek dijače, drugje spet kaj drugega. Tako se je za silo preživljal in ni poznal ne časti ne sramu.

Imel je dobre sosedo, ki so mu pogamali, četudi jim njegovo beračenje ni bilo po volji. Kadar so videli, da spet prihaja, so rekli: »Prisklednik je tu; gotovo česa potrebuje«. Ta pa se je naredil, kakor da tega ne sliši. Slednjič so se ga tudi sosedje naveličali in mu nihče več in česa dal.

Tedaj je priskledniku začela slaba presti, toda za delo, ne, še vedno ni hotel prijeti.

Spomnil se je modrega starca Vseveda, ki je živel na samotni gori. Odpravil se je do njega, da ga vpraša za nasvet, kaj naj stori, da ne umre od gladi.

Na poti ga je srečal volk in ga vprašal:

«Človek, kam greš?».

Lenuh mu je povedal,

«Ravno prav», je dejal volk.

«Poglej, meso vsake živali sem že žrl, a sem še vedno suh kot trlica. Vprašaj še zame, kaj naj jem, da se zredim. Tu te bom počakal, dokler se ne vrneš».

«Prav, prav», je dejal lenuh in šel dalje.

Prišel je do hrasta, ki ga je vprašal:

«Človek, kam pa, kam?».

Prisklednik mu je povedal, kako in kaj.

«Pozvedi še zame», ga je poprosil hrast, «zakaj sem se po eni strani ves posušil, da že trohlim».

«Prav rad to storim», je rekel lenuh, šel dalje in prišel do reke.

«Človek, kam potuješ?» ga je vprašala riba iz vode.

Povedal ji je.

«Prosim, prosim, vprašaj še zame, zakaj sem slepa na levo oko».

«Nič lažjega kot to», je dejal lenuh in šel dalje.

Prišel je do samotne gore in splezal na njen vrh, kjer je živel modri stari Vseved. Bil je star kot zemlja, siva brada mu je segala do kolen.

«Kaj bi rad?» je vprašal prisklednika. «Govori!».

«Nič nimam, od česar bi živel», je zavajal lenuh. «Povej mi, modri mož, kaj naj storim?».

«Vrni se domov in ničesar več ne boš potreboval», mu je odgovoril stari.

Prisklednik je vprašal še za volka, za hrasta in za ribo; modri stari mu je po vrsti odgovoril. Zahvalil se mu je in se vračal domov. Tako je bil vesel, da so mu noge vso pot bolj poplesavale kot hodile.

Kmalu je prišel do reke.

«No?» ga je vprašala riba.

«V desni škrgi ti tiči biser», ji je povedal lenuh. «Odstrani ga in zopet boš videla».

«Ne morem sama, pomagaj mi!» je prosila riba.

Lenuh je vzel ribi biser iz škrge in ta je zopet spregledala ne levo oko. Biser je iz hvaležnosti darovala priskledniku, a ta ga je vrget v vodo.

«Čemu mi bo?» je dejal. «Ko bom doma, tako ničesar več ne bom potreboval».

«Ta je pa velik bedak», si je mislila riba in veselo odplavala.

Lenuh je bil kmalu tudi pri hrastu, ki ga je vprašal:

«Ali si kaj izvedel?».

«Sem. Pod tvojo suho stranjo je zakopan velik vrč. Izgredi ga in zopet bodo pritekli vate sokovi iz zemlje...».

Hrast ga je poprosil, naj mu pomaga. Lenuh si ni dal dolgo prigravati, že je grebel na posušeni strani hrasta. Izkopal je vrč, ki je bil do roba poln zlata in srebra. Hvaležni hrast je zaklad daroval priskledniku.

«Kaj bom z njim, če pa doma ničesar več ne bom potreboval?» je rekel lenuh in brnil vrč, da se je zlato in srebro usulo v prepad.

«Ta je pa neumen», si je mislil tudi hrast. «Če ničesar ne potrebuje, bi zaklad lahko razdal drugim. Zmajal je z vejami v znamenje, kako zelo se čudi temu človeku».

Prisklednik je kmalu nato prišel tudi do volka, ki ga je vprašal:

«Kakšen odgovor mi prinašaš?».

«Modri stari mi je naročil, naj ti povem, da te lahko samo človeško meso zdebela», mu je povedal lenuh.

«Tako! Tako! No, ti si tudi človek», je dejal volk in odprl žrelo... Lenuh ni potreboval ničesar več...

Drugi dan so našli pastirji ostanke njegove obleke in jih prinesli v vas. Ljudje so jih spoznali in jim je bilo hudo za lenuhom, četudi ga niso mogli trpeti.

Neki stari pa je rekel mladini:

«Tu se zgledujte! Delo je poglavito. Kdor je lenuh, se mu izogiblje kruh. In njegovo življenje in njegova smrt sta za jok in za smeh».

Slon in krojač

V nekem indijskem mestu je živel krojač, ki je bil zelo norčav. Od jutra do večera je sedel v svoji stojnici in nagajal vsakemu, ki je šel mimo. Zdaj je tega zdaj onega zbadel z ostro besedo. Tako si je med šivanjem krajšal čas.

Nekega dne je peljal gonjač velikega slona mimo njegove delavnice k reki. Ko je krojač zagledal slona, je položil košaro jabolk poleg sebe in čakal. Lop, lop, dop, je lomastil slon po tlaku. Ko je prišel do krojača in zagledal lepa jabolka, je obstal in oči so se mu poželjivo zasvetile. Iztegnil je rilec proti košarici, da bi si izbral najlepši sad. Tedaj pa mu je krojač hitro podstavil dolgo šivanko, da se je zbadel v rilec. «P, r, r, r, rm» je zahrkal slon in stresel z rilecem. Nato je odšel mirno po svoji poti, kot da mu ni mar krojačevega smeha, ki je še dolgo odmeval po ulici.

V reki si je slon shladil rilec in se napil vode. Preden je odšel, si je še nasrkal poln rilec vode. Lop, lop, lop, je odmeval njegov korak po tlaku in rilec se mu je pozibaval na desno in levo. Prišel je do

krojačnice. Tam pa se je nenadoma ustavil, se okrenil, dvignil rilec in frrr, izpihnil vso vodo na krojačevo glavo.

Potem se je na svoj način zasmejal in odšel svojo pot.

Odtlej so vedno vpraševali krojača, kako mu je prijala slonova kopel. Krojač pa je molčal, se na tihem jezil, nagajal pa ni več ne ljudem ne živalim.

Naša muca

Naša muca mehkodlaka tam pri luknji miško čaka; se ne gane, nič ne diha, z brki miga, repek viha.

Zdajci, glej, iz temne luknje drobna siva miška smukne; muca se za njo požene, pomoči ni več nobene.

Miška v sili glasno cvili, mucu se pa nič ne smili. Muca misli: «Naj pogine, kradla več ne bo slanina!».

Bilo je v ljubi vigredi. Sin ubogega kočarja je pasel čredo premožnega kmeta ob bregu Vrbskega jezera. Igral se je in metal drobtinice v jezero, kjer so se ribice poganjale za njimi in jih lovile.

Večkrat je že videl, kako so se igrale blizu tega kraja tri ribice, ena je bila večja, drugi dve manjši. Ker je bil pa nedolžen, ni premislil, kako da vedno iste tri ribice prihajajo k obrežju.

Lepa večerna zarja je v čarobni svetlobi obsevala Vrbsko jezero, ko je pastirček gonil svoje ovčice domov. Ko pride na tisti kraj, pričofotajo te tri ribice na suho in se pretvorijo v človeške osebe, večja v gospo, drugi dve pa v zali gospodični. Gospa, ki je bila plemenitega obraza, ogovori pastirja, rekoč:

«Glej, fant, če bi nas bil ti udaril s šibico, pa bi bile rešene; smo namreč tukaj zaklete in le vsakih sto let smemo v človeški podobi govoriti z ljudmi. Bile smo ošabne. Grofovski grad, katerega razvaline krije ta voda, je bil naša last in mnogo zemljanov nam je bilo na migljaj pokornih. Moj mož je zgodaj padel v vojni proti pesjanom in jaz sem zagospodarila na mogočnem gradu. Bili so veseli časi, pojedina je sledila pojedini. Plesali smo, da se je treslo poslopje. Ko smo se

nekega večera zabavali — zunaj je lil dež, kakor bi bilo nebo odprto — mi naznani hišnik, da je prišla beračica s tremi otroki prosit prenočišča. Toda ukažem je odpoditi in ji povedati, naj nas ne moti na veselici in naj gre drugam. Beračica pa poklekne pred hišnika, moleč najmanjše dete proti njemu... "Vsaj teh sirot", je rekla, "ki so nedolžne, se usmilite, če jaz tega nisem vredna". Tudi ko jo privedejo k meni, je milo govorila in prosila: "Zunaj črna noč in naliv, moje stare oči pa slabe, kam pa naj grem iskat prenočišča? V nebo bi vpilo, če bi sedaj zapodili berača od hiše". Tako je govorila in drhtela od joka. A v meni se je dvignila ošabnost in jeza, ker nas moti preklicana beračica pri veselici. Ker nas je še dalje nadlegovala, ukažem hlapcem, da so jo vrgli čez prag. In ko je bila zunaj, je s pretresljivim glasom zaklela mene in moj narod. Nebo se je še bolj stemnilo, veter je zatulil, strele so švigale, grozen pok — in v par minutah je bilo vse, ves grad, vse naše imetje pod vodo. Me tri pa moramo od tistega trenutka sem v podobi rib gledati strašne razvaline našega gradu na dnu jezera».

Ko je gospa to izgovorila, je z zalima gospodičnoma vred izginila na globoko dno.

Skopuh in krčmar

Živel je nekoč bogataš ki je bil tako skop, da ni privoščil nikomur ničesar dobrega, ne svojemu bližnjemu, ne samemu sebi. Na vso moč rad je jedel pečene ribe, nikoli pa si ni kupil takšnih slastic. Dan za dnem je izčepaval samo svoj lonček riža. Da bi mu pa riž šel bolj v slast, je obiskoval s svojim lončkom soseda, ki je bil krčmar. Tam je goltal suhi riž, pri tem pa je srkal vase vonj pečenih rib, ki je prihajal iz kuhinje.

Krčmar je seveda kar pihal od jeze, da ga skopuh neprestano nadleguje in mu ne da nobenega zaslužka. Nekega dne mu je napisal prav slan račun in mu ga sam izročil.

«Dober dan, boter, vaš nos je bil več mesecev pri meni na hrani. Plačajte mi, kar ste dolžni».

«Prav», se je nasmejal skopuh. «Dobite takoj, kar vam gre. He, žena, prinesi mi brž mojo mošnjo z denarjem!».

Krčmar si je že kar mel roke, da je mož toliko izpreviden. Ni pričakoval, da pojde stvar tako gladko in si je jel skoro že delati očitke, da je preveč zaračunal.

Žena je prinesla mošnjo, skopuh jo je vzel v roke, jo dobro otrsela in je potem vprašal:

«Čuješ, kako denar zveni?».

«Čujem», je odvrnil krčmar, prijazno se smejoč.

«No, torej, potem sva oba dolg poravnala. Vonj tvojih pečenih rib je z žvenketom mojega denarja zadosti poplačan».

Dninar Homa razdeli raco

Nekoč je graščak spekel raco pa je nikakor ni mogel razdeliti med hčere in sinove. Pri njem pa je delal dninar Homa. Poklical ga je graščak in mu pravi:

«Razdeli raco med nas!».

Vzel je Homa raco, ji odrezal glavo in jo dal graščaku:

«To gre vam, gospod, ki ste glava vsemu».

Potem je odrezal vrat in ga dal gospe — saj je ona glavi najbližja. Odrezal je perutki in ju dal gospodičnoma — da bi na plesu leteli ko na krilih. Račji nožici je dal mladima gospodoma — da bi dobro jahala.

«Jaz sem pa dninar glup, meni ostane trup», je rekel še zase. Vzel je raco in odšel. Graščak pa je kar zazijal.

Piška, miška, petelinček

(Po ruski narodni pripovedki)

Skupno so živel piška, miška, [petelinček].

Pa je našla piška zrno in dejala: [«Zmleti ga bo treba!»]

Kdo ga nese v mlinček?»

«Jaz ne», je rekla miška.

«Jaz tudi ne», je rekel petelinček.

Hočeš nočeš, piška sama nese [zrno v mlinček].

Mlinar zmleje zrno v moko.

«Kdo bo nesel moko v hiško?»

[Vpraša piška.

«Jaz ne», je rekla miška.

«Jaz tudi ne», je rekel petelinček.

Hočeš nočeš, piška sama nese [moko v hiško].

«Kruhek bomo spekli», rece piška.

«Kdo mi pečko bo zakuril?».

«Jaz ne», je rekla miška.

«Jaz tudi ne», je rekel petelinček.

Dosti dela je pri hiši.

Sama je kurila pečko piška.

Kruhek se je pekel, pekel, spekel.

Zrno našla, v mlin ga nesla,

kruhek spekla.

«Kdo bo jedel?» je vprašala piška.

Tista dva, ki nista nesla zrna v [mlinček,

miška, petelinček.

Al Consiglio regionale Friuli - Venezia Giulia

L'intervento del Consigliere regionale sloveno Drago Štoka in favore delle nostre popolazioni

Signor Presidente,
Signori Consiglieri,

Vorrei brevemente intervenire in questa discussione sulle nuove imposizioni di servizi militari imposte su vaste zone del territorio regionale.

Nessuno ormai nega il carattere estremamente pregiudizievole di tali vincoli per lo sviluppo agricolo, industriale e turistico della Regione. La popolazione del Friuli-Venezia Giulia chiede l'eliminazione dei vincoli del tutto superflui e non essenziali, chiede la revisione delle servizi militari esistenti nella nostra Regione e la riduzione delle stesse al minimo indispensabile.

Il problema è senz'altro pressante. Altri consiglieri hanno parlato nei propri interventi delle servizi militari esistenti nel Friuli, nella Provincia di Trieste, nella zona di Gorizia. Non voglio ripetere le loro argomentazioni e tesi. Voglio invece soffermarmi sul problema delle servizi militari nella Slavia Veneta, nella Valcanale e nella Resia.

Non è un segreto affermare che la zona orientale dell'Alta Slavia è costretta ad un rovinoso isolamento che determina un ristagno eco-

nomico e ritarda certe attività a causa delle servizi militari imposte nella fascia confinaria. Le attività industriali sono quasi inesistenti da quelle parti. Non è certo facile trovare un industriale disposto ad investire il suo denaro in quelle zone soffocate dalle servizi militari, piene di cartelloni militari e di avvisi scoraggianti. Dove trovano uomini disposti a costruire alberghi, motel per turisti, fabbriche che diano lavoro agli abitanti del luogo? Non solo, ma è più che provato, per quanto concerne il turismo, che i tabelloni con i vari divieti di fotografare in determinati posti panoramici allontanano anche quei pochi turisti che capitano da quelle parti.

Quei turisti magari si recano poi in Jugoslavia o in Austria e lì si trovano più soddisfatti poiché non ci sono divieti di questo genere.

Ora noi tutti sappiamo che quelle zone, cioè delle Valli del Natisone, del Torre, della Valcanale e della Resia, sono estremamente povere, che vi sono più di 15 mila emigrati, che i giovani abbandonano i propri paesi per cercarsi il lavoro altrove: i paesi si

stanno letteralmente svuotando. Le attività agricole sono sfavorite data la selezione negativa che lascia nella fascia montana più vecchi e donne, che con l'avanzare dell'età riducono sempre più gli appezzamenti coltivati. Un tempo l'abbandono era limitato ai terreni più ingrati, sia per l'altitudine che per la lontananza, ora anche gli appezzamenti fertili e adiacenti alle case non vengono coltivati. Una conseguenza dell'emigrazione, che a molti sfugge, è il lento estinguersi del patrimonio linguistico, folkloristico e culturale, degli usi e dei costumi che caratterizzano la Slavia Veneta.

Se i friulani hanno ragione di lamentarsi per la imposizione delle servizi militari, alle quali se ne aggiungono ora delle nuove, tanto più sono giustificate le lamentele degli Slavi Veneti, che di queste servizi sono pieni fino al collo: Prepotto, Cividale, San Pietro al Natisone, San Leonardo, Faedis,

Pontebba, Tarvisio ecc. sono tutte zone militari. Mi è stato riferito che in un paese, e precisamente a Musi, fanno a volte sgomberare gli abitanti del paese per procedere meglio alle esercitazioni militari; che il valico internazionale di Ucea viene ogni tanto chiuso, poiché vi sono in corso manovre militari. In questo modo non si può veramente sperare in un incremento dell'attività industriale e tanto meno nell'afflusso turistico.

Le servizi militari inoltre fortemente ostacolano l'attività agricola; le aree destinate all'allevamento del bestiame sono in uno stato di profonda degradazione; le malghe e le « planine » sono sempre più inutilizzabili, poiché l'accesso è reso più difficile anche dalle servizi militari.

E' difficile in questa situazione rimanere a casa e dedicarsi alla vita agricola. La buona volontà dimostrata dall'Ente Regione per

quelle popolazioni viene soffocata da queste circostanze di carattere militare.

Per quanto esposto auspichiamo una revisione generale delle servizi militari esistenti nella nostra Regione, in particolare quelle nelle zone orientali del confine.

Per agevolare lo sviluppo del turismo e dell'industria bisogna revocare le servizi che si rivelano inutili e mantenere soltanto quelle strettamente indispensabili.

Bisogna corrispondere adeguati indennizzi ai proprietari soggetti al vincolo e intervenire con programmi concreti a favore di tutta la popolazione della Regione colpita dalle servizi.

Infine — e concludo — per salvare l'economia delle zone onerate dalle servizi militari è urgente intraprendere adeguati provvedimenti di carattere economico e sociale a favore della popolazione che è colpita da queste servizi.

Glas za nas v deželnem svetu

Poslanec Arnaldo Baracetti iz Vidma prikazal težke gospodarske razmere beneških Slovencev

Med razpravo o proračunu za leto 1969. in obračunu za leto 1967. v deželnem svetu so govorili svetovalci različnih strank. Za nas pa je v tej razpravi še posebno pomemben nastop komunističnega deželnega svetovalca Arnalda Baracettija, ki je med drugim govoril tudi o problemih Slovencev v Nadiških dolinah.

Deželni svetovalec Baracetti je v svoji razpravi najprej kritiziral dejstvo, da se v deželi ni izvajala sploh nobena politika načrtovanja, da se je krepil monopol in da se je nadaljevalo izkoriščanje delavskega razreda. Prav tako je dejal, da dežela ni bila orodje avtonomistične politike, temveč se je, nasprotno, centralizacija še krepila.

Ob koncu svojega izvajanja pa se je Baracetti dotaknil tudi položaja v Beneški Sloveniji. Po njegovih besedah se slovenska skupnost v tej deželi razkaja in raznorojuje. Zato bi jo bilo potrebno, po njegovem mišljenju, zaščititi na

etničnem in jezikovnem torišču. Vrh vsega pa je zahteval, da naj bi dežela poskrbela še za poseben socialnogospodarski razvojni načrt Nadiških dolin.

Zasilni most čez Dunjo dograjen

Pretekli teden je prvi vlak iz Trbiža ponovno prevozil Dunjo po začasno postavljenem jeklenem mostu, ki ga je uprava državnih železnic zgradila zato, da bi se železniški promet na progi lahko vsaj za silo odvijal v času, ko bodo dogradili trdnější most. Staro konstrukcijo je narasla Dunja podrta 16. septembra letos, strokovnjaki pri državnih železnicah pa so tedaj napovedali, da bo prvi vlak po zasilnem mostu lahko stekel le okoli božiča. Ker pa v tem času ni vreme preveč nagajalo delavcem, so most lahko pripravili znatno pred rokom.

IVAN CANKAR

Una tazza di caffè

Ora sono quindici anni. Ero tornato a casa, per trascorrervi tre settimane. Tutto il giorno mi sentivo depresso, irritato, di cattivo umore. Avevamo una povera casa e sembrava che in noi fosse un'ombra umida, fosca, pesante. La prima notte dormii nella camera; mi risvegliai durante la notte diverse volte... e ogni volta vedevo la mamma che alzata da letto sedeva al tavolo. Era quieta, silenziosa, come se dormisse: solo premeva le mani alla fronte.

La finestra era velata dalle tende; e non c'era chiarezza di luna o di stelle, ma la sua bianca figura era tutta luminosa. Ascoltai più intensamente; giunsi a distinguere. Non era il respiro di una persona che dormisse: ma era un singhiozzare soffocato a stento. Mi tirai la coperta sugli occhi; ma ancora attraverso la coperta, e fin in sogno, udivo il suo pianto e i suoi singhiozzi.

Cambiai posto e andai in soffitta, sul fieno. A questa

mia dimora m'arrampicavo per dei gradini ripidi e rotti, che somigliavano piuttosto ad una scala a pioli. M'ero fatto un giaciglio sul fieno; davanti alla porta, sulla salita, avevo messo un tavolo.

Avevo davanti agli occhi un muro grigio, screpolato. Nel mio cattivo umore, nella mia adrepressione, nella mia nera malinconia, scrivevo allora le mie storie d'amore. Con la violenza portavo il mio pensiero sulle bianche strade, sulle erbe fiorite, sui campi profumati per non vedere me stesso e la mia vita.

Una volta mi venne il desiderio di un caffè. Non so come mi venisse in mente. Forse solo perché sapevo che in casa non c'era neppure del pane. Nella nostra disattenzione spesso siamo crudeli e spietati. Mia madre spalancò gli occhi e mi guardò timorosa. Fiacco, scontento, senza dir parola, senza salutare me ne tornai in soffitta a scrivere di Milan e Bada, che si amavano, che erano nobili, felici e lieti.

« Tenendosi per mano, i due giovani, illuminati dal sole del mattino, bagnati di rugiada... ».

In quella sentii dei passi per la scala. Era mia madre. Saliva lentamente con precauzione, e teneva in mano una tazza di caffè, e mai l'avevo veduta bella come in quel momento. Attraverso la porta splendeva obliquo il bagliore del sole meridiano, proprio sui suoi occhi; e gli occhi erano ancora più grandi e più puri e tutta la luce

del cielo vi si rifletteva, tutto l'amore e la bontà celeste. E le labbra le ridevano come a un bambino, che reca un lieto dono.

La scorsi appena e le dissi con voce rabbiosa: — Lasciatemi in pace!... Adesso non lo voglio!

Non era ancora giunta in cima alla scala. La vedevo solo fino alla vita. Quando udì le mie parole, non si mosse; solo la mano, che teneva la tazza, tremò. Mi guardò atterrita, la luce le morì negli occhi.

Dalla vergogna il sangue mi salì al viso, le corsi incontro con un passo rapido:

— Date, mamma!

Troppo tardi. Nei suoi occhi non tornò più la luce, sulle labbra non tornò più sorriso.

Bevvi il caffè e mi consolavo:

« Stasera le dirò quelle parole di affetto, che il suo amore deluso attendeva ».

Non gliel dissi né quella sera, né l'indomani, né mai più...

Tre o quattro anni dopo, all'estero, una donna straniera portò nella mia camera del caffè. E questa volta il cuore mi si strinse, mi bruciò così forte che avrei gridato dal dolore.

Perché il cuore è un giudice giusto e non conosce minuzie.

(traduzione dallo sloveno di Luigi Salvini)

MEDEX
IMPORT - EXPORT
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 13/IV

Podjetje je specializirano za promet z medom, voskom in čebelarstvi potrebščinami.

Nudimo vam pristni točeni med s cvetja slovenskih planin, lipe, akacije, ajde, smreke, hoje in žajblja; embalaran v različno veliki okusni embalaži - po konkurenčnih cenah.

V Ljubljani obiščite naš Snack bar na Miklošičevi c. 30. Postreženi boste prijazno in hitro. Samo tu dobite MEDICO, najzlahtnejšo pijačo iz medu.

Commerce

Zastopstvo inozemskih tvrdk,
Ljubljana, Titova c. 81

Čestita vsem poslovnim partnerjem in prijateljem za praznik republike 29. November

LJUBLJANA - JUGOSLAVIJA
metalika
DALMATINOVA 2

“KIP,”

keramika in pečarstvo
Ljubljana, Opekarska 13

Proizvodni in prodajni program:
Samotni izdelki - Samoterska dela - Keramičarsko - Pečarska dela - Trgovina na veliko in malo - Zastopanje inozemskih firm - Uvoz-izvoz

Remontno Gradbeno Podjetje

B O V E C

čestita ob Dnevu republike 29. novembra in se priporoča za svoje storitve

“JUB,”

Kemična industrija - Dol pri Ljubljani

Vam nudi kvalitetne barve, s katerimi si lahko obnovite svoje stanovanje. Splošno priznane barve JUBOFLO in JUBOCOLOR lahko kupite v vseh poslovalnicah trg. podj. «GROSIST GORICA» in trgovini «HELIOS» v Novi Gorici.

“TIO,”

Tovarna
industrijske
opreme

Lesce
(Jugoslavija)

Edina za področje merilnih in regulacijskih naprav

**Vsem delovnim ljudem in gospodarskim organizacijam želijo
ob dnevu republike mnogo uspeha in delovnih zmag**

Komunalno podjetje

Ceste Kanalizacija

Celje Ul. 29. novembra 2

Čestita vsem delovnim ljudem ob 25. obletnici II. zasedanja AVNOJ-a in jim želi mnogo uspehov pri nadaljnji izgradnji socializma

Kmetijska zadruga

Kras

SEŽANA

Priporoča svoje izdelke, zlasti
odlični kraški teran in pršut

Tovarna Volnenih Izdelkov

Čestita ob Dnevu republike 29. novembru vsem zamejskim Slovencem

Park Hotel Nova Gorica

s svojimi
gostinskimi
obrati

ZVEZDA in
PRI HRASTU

Stanovanjsko podjetje Radovljica

Čestita za Dan republike vsem
beneškim Slovencem

Zavarovalnica Sava

poslovna enota Kranj

Čestita vsem državljanom za

29. november Dan republike

Priporoča, da zavarujete svoje premoženje in življenje pri Zavarovalnici Sava PE Kranj

Primorje Export

podjetje za promet blaga
in storitev s tujno

Nova Gorica

Rožna dolina - JUGOSLAVIJA

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

S SVOJIMI KNJIGARNAMI V

Ljubljani, Mariboru, Celju, na Jesenicah, Bledu,
v Radovljici, Kranju, Škofji Loki, Trzinu,
Kamniku, Litiji, Kočevju, Črnomlju, Brežicah,
Trebjem in Krškem

čestita za 29. november

bralcem « Matajurja » in vsem ljubiteljem slovenske knjige.

Ilkrtati jih opozarja za bogat knjižni izbor

- starejših slovenskih pesnikov in pisateljev
- leposlovnih del sodobnih slovenskih avtorjev
- prevode iz klasične in moderne svetovne literature
- znanstveno in poljudnopoučno literaturo
- pedagoške knjige in praktične priročnike
- umetniške publikacije in muzikalije
- jezikovne učbenike in slovarje
- pisarniške potrebščine in učila.

Zahtevajte prospekte in kataloge! Priporoča se uprava

DRAŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE
L J U B L J A N A
Mestni trg 26

INOZEMSKA ZASTOPSTVA

cosmos

Ljubljana, Celovška c. 32

Predstavništvo « COSMOS » Maribor,
Grajska ul. 7, tel. 22-654
Avto Celje, Celje, Ljubljana 11, t. 21-80
Trgoavto Koper JLA 25, tel. 21-620

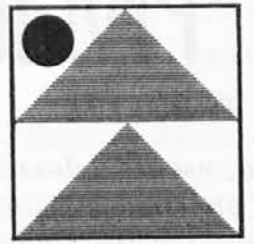
Prodaja iz konsignacije:

1. osebni avtomobili znamke
RENAULT
2. osebni avtomobili znamke
ALFA ROMEO
3. kamioni in avtobusi znamke M.A.N
4. poljedelski stroji in naprave:
znamke: ALPINA, SAME, KMF
in MALETTI
5. gospodinjski aparati:
oljne peči in plinsko električni
štedilniki GIBO
pralni stroji CASTOR - RELAX
6. radijski in TV
sprejemniki AUTOVOX

Servisna služba in rezervni deli.
Vse informacije daje « COSMOS »
Ljubljana, Celovška c. 32 oziroma,
tel.: 311-451, 311-828, 313-770.

Novi servis za Renault in Alfa
Romeo, Ljubljana, Celovška c. 182,
tel. 51-455.

Gospodarstvo in lesna industrija

Glin Nazarje**GLIN NAZARJE****PROIZVAJA IN NUDI**

*žagan les iglavcev in listavcev, ladijski
pod ter stavbeno pohištvo*

za cenj. naročila se priporoča

LJUBLJANA, Kurilniška 10

Specializirano trgovsko podjetje z gradbenim materialom

*Kupuje in prodaja vse vrste gradbenega
materiala cenjenim kupcem se priporoča*

EXPORT - IMPORT

Slovenija Sadje

LJUBLJANA

Posredovalnica v :

Rappresentanza di :

Volčja Draga

VELETRGOVSKO PODJETJE

Kokra KRANJ
EXPORT - IMPORT

želi ob državnem prazniku 29. novem-
bru, Dnevu Republike vsem delovnim
ljudem Benečije in prijateljem v za-
mejestvu obilo osebne sreče in delov-
nih uspehov.

- Obiščite naše prodajalne tekstila,
trikotaje, galanterije, plastike in
drugega blaga široke potrošnje v
Kranju, Bledu, Jesenicah, Trzinu,
Škofji Loki, Gorenji vasi, Žireh,
Metliki in Novem Sadu.

- Prodaja na debelo v prodajnem
skladišču v Kranju pri železniški
postaji.

Za obisk in nakup se priporoča
KOKRA - KRANJ

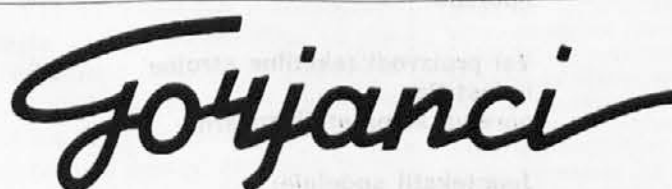

TOVARNA ČIPK, VEZENIN, ROKAVIC IN ŽENSKÉ KONFEKCIJE - BLED

IZDELUJEMO:

- strojne vezenine in čipke iz narav-
nih in umetnih materialov;
- lahko modno konfekcijo (spalne
srajce, bluže, obleke);
- ženske rokavice in zavese.

Zahtevajte ponudbe! Vse informacije
dobite v komercialnem oddelku, tele-
fon (064) 77 299

Avtopromet in tuzemska špedicija
« Gorjanci » Novo mesto - Straža pri-
poroča svoje usluge za prevoz potni-
kov in blaga ter se pridružuje čestit-
kam za 29. november.

OBRTNO GRADBENO PODJETJE

KANAL OB SOČI

izvršuje visoke in nizke gradnje, vsa
adaptacijska dela in vse vrste cement-
nih in teracerskih izdelkov, kot so,
betonske cevi od Ø 10-60 ter beton-
ska okna kvalitetna in po zmernih ce-
nah, ter se priporoča

Kemofarmacija

Podjetje za promet s farmacevtskim materialom

Uvoz - izvoz

Ljubljana

Metelkova 7, poštni predal 143

Telefon : 312-333

Brzjav : Kemo farmacija, Ljubljana

Telex : Kemfar 31-334

Tekoči račun : pri NB : 501-1-221

Trguje na debelo z zdravili, obvezilnim materialom,
veterinarskimi pripomočki in kozmetiko.

Izvršuje vse uvozne in izvozne posle : opremo za bolnišnice,
lekarne in laboratorije.

TRGOVSKO PODJETJE

"Prvi Junij,"

TRBOVLJE

Čestita vsem delovnim ljudem
ob Dnevu republike

Delovni kolektiv

obrtno komunalnega podjetja bled

čestita k dnevu državnega praznika,
za svoje usluge se priporoča

Delovna skupnost

trgovskega podjetja

Zarja

Jesenice

se pridružuje s svojimi čestitkami
ob Dnevu republike
in priporoča cenjenim kupcem iz zamejstva,
da obiščejo specializirane trgovine podjetja v
Kranjski gori in na Jesenicah

Mlinostroj

Tovarna strojev »MLINOSTROJ«
Domžale, Slovenija, izdeluje stroje in strojno opremo
za mlinsko, pekarsko in prehrabeno industrijo.
Nadalje izdeluje strojno opremo za tovarne
močnih krmil, strojno opremo za razna skladišča
in ostalo industrijo ter vrst in dimenzij transportne
naprave, projektira in montira svojo opremo in se priporoča.

Železarna Jesenice

PROIZVAJA

JEKLA:

konstrukcijska
konstrukcijska s povečano trdnostjo
za globoki vlek
za elektroindustrijo
za ladjedelnštvo
za kotlogradnjo
za cementacijo in poboljšanje
nerjaveča in ognjevdružna
vzmetna
za avtomate
orodna

TOPLA PREDELAVA:

debela, srednja, tanka, pocinkana, trafo in dinamo pločevina
toplo valjani profili

HLADNA PREDELAVA:

hladno valjani trakovi, hladno oblikovani profili, vlečena žica,
vlečeno, luščeno, brušeno jeklo, žičniki, bodeča žica

DODAJNI MATERIAL ZA TALILNO VARJENJE:

elektrode za varjenje, žica za plamensko in avtomatsko
varjenje, žica za metalizacijo in prašek za avtomatsko varjenje

Zdruseno Podjetje Iskra

Tovarna Avtoelektričnih Izdelkov
Nova Gorica

Priporoča svoje proizvode
avtomobilski industriji:

DINAME
ZAGANJALNIKE
VŽIGALNE TULJAVE
MAGNETNE VŽIGALNIKE
NAPETOSTNE REGULATORJE

Tovarna Usnja Kamnik

proizvaja svinjsko usnje v bogati
izbiri in prvorazredni kvaliteti:
oblačilni in obutveni velur,
galanterijsko in knjigoveško usnje,
chrom svinjsko usnje za tapetniško
in čevljarstvo industrijo, podloge in
cepljenje, ščetine, odpadno mast in
mezdno.

Lesno industrijski kombinat

Liko

V R H N I K A

Proizvaja in nudi vse vrste vrat, kosovno pohištvo
parket in žagan les iglavcev ter listavcev

Za praznik

Dan republike 29. november

čestita vsem Slovincem, živečim v Italiji

Tekstilna industrija Ajdovščina

"TEKSTINA,"

Edinstveni uspeh v tekstilu

je dosegla TEKSTINA iz Ajdovščine s
svojim novim proizvodom TEXON.
Umetno usnje TEXON se v današnjem
času vse bolj uporablja v oblačenju in
tapeciranju. TEXON je mehak, zračen,
ne propušča vode, se šiva in čisti ter
ima vse dobre lastnosti pravega usnja
in tekstila.

OB DNEVU REPUBLIKE 29. NOVOBRU VAM ISKRENO ČESTITAMO

JUGOTEKSTIL

impex

LJUBLJANA - Titova 3

UVOZ

bombaž, volna, lan, juta,
surova svila, tanična vlakna,
sintetična vlakna,
volnene krpe,
sintetične krpe, bombažna preja,
volnena preja, lanena preja,
jutina preja,
preja sintetičnih vlaken,
specialne preje, sukanci,
tkanine za široko potrošnjo,

Kompletne strojne opreme podjetij,
stroji, rezervni deli in
utenzili za tekstilno industrijo.

Barve in kemikalije za tekstilno
industrijo.

Jugotekstil sodeluje:

pri mednarodnih trgovinskih poslih
in pri poslih dodelave
in predelave.

IZVOZ

bombažne tkanine, volnene
tkanine, lanene tkanine,
jutine tkanine,
tkanine iz naravnih in umetnih svile,
stanične in sintetične tkanine,
bombažne, volnene, stanične
in sintetične preje
in sukanci,
tekstilna konfekcija,
tekstilni izdelki domače obrti,
bombažne, volnene, svilene in
sintetične pletenine in trikotaža,
tekstilni izdelki za tehnično
uporabo.

Vsi proizvodi tekstilne strojne
industrije,
oprema kompletnih tovarn.

Jugotekstil sodeluje:

pri mednarodnih trgovinskih poslih
in pri poslih dodelave
in predelave.